

Oblast — učitelj.

»Oblastva so po svojih zastopnikih očrtała gotovo — v pravem pomenu besede — kako je postopati v zakonih vsem osigurano in zjamčeno pravico, oziroma dolžnost v prospeh in blagor napredka, omike, vzgoje in šole. To se sedaj tudi izpolnjuje in se bo, v kolikor se da v naprej viditi, še bolj zavedno, dosledno in natančno — ker v delu je napredek; ljubezen do stvari nam kaže veljavnost oblasti do učiteljstva, kakor tudi učiteljstva do oblasti, izpopolnjeva to, kar nam je dano od članov v blaginji po vladi, ki jo zastopamo ali ne zastopamo indirektno.«

Pod tem naslovom smo prijavili v 20. in 21. št. svojega lista članek, ki ga je napisal tovariš Anton Maslo, kot on pravi, z namenom, da pomiri zaradi kršenja zakonov razburjene duhove v Istri. Mi smo že povedali, da se ne strinjamo s člankarjevimi izvajanji, a kdor članek pazno prebere, spozna, da je takšen, da ne bo pomiril razburjenih duhov, a razdražil jih tudi ne bo. Vendar je v članku nekaj takšnih odstavkov in stavkov, ki bi jih utegnili nekateri oblastniki porabljeni v svojo korist, da bi s tem zagovarjali vse dosedanje in prihodnje šikanije kot sredstva v prospeh in blagor napredka, omike, vzgoje in šole. Da onemogočimo to, smo se namenili, da si članek natančneje ogledamo in ga primerjamo z dejanskimi razmerami v Istri. Iz tega namena smo prepisali na čelo tega članka odstavke, kjer trdi tovariš Maslo, da so oblastva svojim zastopnikom očrtała — v pravem pomenu besede — kako je postopati v zakonih vsem osigurano in zjamčeno pravico, oziroma dolžnost v prospeh in blagor napredka, omike, vzgoje in šole. Tu se nehote vprašamo, s čim so to naredila oblastva in katerim zastopnikom?

Jako bi bili hvaležni, če bi nam tovariš Maslo odgovoril na to vprašanje, zakaj vsa kršenja zakonov, ki smo jih že opisali v svojem listu, ne kažejo, da so oblastva skrbela, da njih zastopniki v pravem pomenu besede razumejo zakon, pač pa jim dovoljujejo, da ga smejo po svojem namenu svojevoljno razlagati kakor se jim ljubi, samo da ložje šikanirajo sebi neljubo učiteljstvo. Takih primerov smo že mnogo opisali, a imamo jih še, s katerimi bomo postregli ob priliki. Kot zastopniki šolskih oblasti, ki pridejo z učiteljstvom v dotiko, se morejo vpoštevati okrajni in deželni šolski nadzorniki. Ti bi bili res prav na pravem mestu, ako bi znali in hoteli upoštevati zakone, da bi pomirili razburjenost zaradi kršenja zakonov. Ne bilo bi jim treba nič drugega, kakor zakone upoštevati in se po njih ravnati, pa bi bil mir. Povedali smo že mnogokrat v tem listu, da ravno nekateri nadzorniki niso sposobni po zakonu se ravnati, ker ali zakona ne poznajo ali ga vedoma nočejo vršiti, ker hočejo pokazati, da so oni gospodje, a učitelj naj bo prepokorni sluga. To smo že povedali, a nam do danes niso ovrgli nobene naše trditve. Kaj ovrgli! Saj nam niso niti ugovarjali, kar kaže očito, da smo vselej resnico poročali. Vendar naj danes dodamo še nekaj v dopolnilo slik iz Istre, in tovariš Maslo lahko sam spozna, ali res skrbe šolske oblasti, da se izpolnjujejo zakoni.

Pečati se hočemo v prvi vrsti z dejanji okrajnega šol. nadzornika za slovanske šole v koprskem okraju. Mi smo tudi o njem že nekaj povedali, a vendar dostavljamo še to:

Ministrska naredba z dne 17. oktobra 1874, št. 623, zapoveduje vsem članom šolskih svetov strogo uradno taj-

nost, in ministrska naredba z dne 13. julija 1870, št. 1770, določuje, da se ne sme objavljati iz uradnih protokolov onega, kar bi lahko škodovalo službenim ali privatnim osebnim ozirom. V koliko vrši koprski okrajni nadzornik ti naredbi, je razvidno iz tega.

Pred par leti je bil prestavljen iz službenih ozirov učitelj v neki kraj samo zato, da se je lahko šikaniralo učitelja, ki je prej tam služboval. Slednjega učitelja so izkušali poprej spraviti v disciplinarno preiskavo, a deželni šol. svet je zavrnil to z izgovorom, da ni povoda za preiskavo, in mi mislimo, če ni bilo povoda za preiskavo, ni bilo povoda tudi za premeščenje. Novega učitelja pa ni marala in ga ne mara še danes občina, ker še vedno misli, da je tudi on vzrok, da so premestili prejšnjega priljubljenega učitelja. To je bilo vzrok, da ni tudi šol. mladina slušala novega učitelja, zaradi česar je bil v šoli slab napredek, kakor se je izjavil okr. šol. nadzornik, a ne samo proti dotičnemu učitelju, ampak povsod, koder je kesneje nadzoroval. Ali je bila to uradna tajnost?

Drugo leto si je izbral nadzornik za nadzorovanje dan po največjem shodu in semnju v občini. Dan shoda je bilo v vasi raznih trgovcev, komedij in panoram. Kdor je pozkušal v šoli, ve, kako so raztreseni otroci po kakšnem shodu. Nadzornik zopet ni bil zadovoljen z napredkom in zopet je to pripovedal, koder je kesneje hodil. Nadzornikova nezadovoljnost je naredila tako poročilo dež. šol. svetu, da je dobil učitelj od njega — grajo. Učitelj je pohlevno potrpel, ker je mislil, da ve sam za to. Glej smole, drugi tovariši so vedeli za njegovo grajo, še preden je on komu o nji povedal, a nekateri so vedeli še celo prej, preden jo je dobil. Kdo je poskrbel za to razglasitev?

Isti nadzornik letos nadzoruje in z veseljem pripoveduje vsakomur, da bosta dva tovariša suspendirana. Kdor pozna § 51. dež. zakona z dne 30. marca 1870, št. 19, ki določuje predpogoje suspendaciji, in kdor pozna ta dva tovariša, vidi, da ni vzrokov, zaradi katerih bi se ju smelo suspendirati. Edini vzrok, zavoljo katerega bi jih okr. nadzornik rad suspendiral in bi jih tudi že bil, ako bi smel, je ta, da znata in branita svoje in sploh učiteljske pravice zakonito dovoljenim pravnim potem ter se ne pustita šikanirati, kakor želi okraj. šol. nadzornik.

Iz povedanega je vsakemu razvidno, da ni mogoče tega nadzornikovega govoričenja drugače označiti, kakor z navadnim škodoželjnim obrekovanjem, ki je po avstrijskem kazenskem zakonu zabranjeno. Iz pričujočega pa je tudi razvidno, da so poročila okr. šol. nadzornika glede nadzorovanj objektivno dvomljivega pomena; razvidno pa je tudi, da se duhovi ne bodo pomirili, dokler vlada dovoljuje, da opravljajo nadzorniško službo možje takega kalibra.

Mi vemo, da draži duhove med učiteljstvom v Istri tudi sledeče dejstvo: V Istri jih je izmed slovanskih ljudskil šol večina s hrvaškim učnim jezikom. Celi okraji so, ki imajo samo hrvaške šole, namreč: Lošinj, Krk, Pulj, Pazin, Poreč, v Voloskem je tudi večina hrvaških šol in le v koprskem okraju so hrvaške šole v manjšini. Pri takih razmerah vendar nista deželni šol. svet in ministrstvo spoznala za vredno, da bi bil imenovan vsaj v katerem okraju Hrvat okrajnim šol. nadzornikom. Ali si je mogoče misliti, da bi hrvaško učiteljstvo preneslo tako nezasluženo zaušnico mirnim potom? S tem se duhovi gotovo ne pomirjajo! Tudi Slovenci se ne moremo ponášati z imenovanimi nadzorniki; zakaj le eden je izbran izmed ljudskošolskega učiteljstva. Kako drugače je med italijanskimi nadzorniki; med štirimi so trije ljudsko-

šolski učitelji. Ali ni to očitno zapostavljenje slovanskega ljudskošolskega učiteljstva? Ali ni to dejstvo, da mora razburjati duhove, čeravno sta trdili »Omladina« in »Edinost«, da je italijansko učiteljstvo kvalitativno slabše kakor slovansko?

Zato rečemo, da bi moral tovariš Maslo odstavek, ki smo ga pripisali na čelo tega spisa, napisati v sledečem smislu: Oblastva bi morala očrtati — v pravem pomenu besede — svojim zastopnikom, kako jim je postopati, da se vrši v zakonih vsem osigurana in zajamčena pravica, oziroma dolžnost v prosep in blagor napredka, omike, vzgoje in šole. To se do sedaj ni izpolnjevalo in tudi se ne bo, dokler vladajo take razmere. Četudi je v delu napredek, vendar pravega uspeha ne more biti, ker oblastva ne kažejo ljubezni do stvari, ampak le ljubezen do nekaterih oseb. Veljava oblasti trpi zaradi tega na svojem ugledu in zato trpi tudi ugled učiteljstva, kar mu preprečuje pot do izpolnjevanja v dosego po zakonu mu postavljenega smotra. Blagohotnosti članov, postavljenih po oblasti, učiteljstvo v koprskem okraju popolnoma pogreša in zato je nezadovoljno in užaljeno.

Metodiška opazka o regeldetriji.

V naših šolskih knjigah (slovenskih in nemških) mučimo mladino s popolnoma nepotrebni izrazi: premo sorazmeren (gerade proportioniert) in obratno sorazmeren (verkehrt proportioniert). To trditev naj pojasnijo ti le zgledi:

a) 9 metrov blaga velja 24 K, koliko velja 5 metrov? Vprašanje je tu po denarju, tedaj pišemo razmerje $x : 24$. Potem sklepamo: ako 9 metrov velja 24 K, velja 5 metrov manj, tedaj pišemo v drugem razmerju manjše število prej, to je $5 : 9$, in sorazmerje (proporcija) se glasi $x : 24 = 5 : 9$, zaključek pa $x = \frac{24 \cdot 5}{9} = 13\frac{1}{3}$ K. Odgovor: 5 metrov velja $13\frac{1}{3}$ K.

b) Pekar speče iz 3 kg moke 4 kg kruha, koliko kg kruha napeče iz 100 kg moke? Vprašanje je tu po kruhu, tedaj pišemo razmerje $x : 4$. Ako dobi pekar iz kg moke 4 kg kruha, dobi iz 100 kg moke tudi več kruha, tedaj pišemo v drugem razmerju večje število prej, to je $100 : 3$, in proporcija se glasi $x : 4 = 100 : 3$.

c) 24 delavcev izvrši delo v 10 dneh, v kolikih dneh izvrši to delo 30 delavcev? Vprašanje se glasi po dneh, tedaj zapišemo razmerje $x : 10$. Potem pa nadaljujemo: ako ima 24 delavcev dela za 10 dni, bo 30 delavcev to delo prej izvršilo kakor v 10 dneh (torej manj dni), tedaj pišemo v drugem razmerju manjše število prej, to je $24 : 30$, in proporcija se glasi $x : 10 = 24 : 30$.

d) Ako ima 10 konj krme dosti 6 tednov, koliko konj izhaja s to krmo 4 tedne? Vprašanje je po številu konj, tedaj pišemo razmerje $x : 10$. Za 10 konj zadostuje krma 6 tednov, da bo krme zmanjkalo že v 4 tednih, je treba več konj, tedaj pišemo v drugem razmerju večje število prej, to je $6 : 4$, in proporcija se glasi $x : 10 = 6 : 4$.

Že iz teh nalog razvidimo, da prav lahko pogrešamo pri regeldetriji izraze »premo in obratno sorazmeren«, torej tudi šolske mladine ni treba begati z njimi. —z.—

Šola in birokratizem.

(Dopis s Krasa.)

(Nadaljevanje.)

V 6. šolskem letu so predpisani za štiri mesece ulomki. Operacije s celimi števili pa se izvrše kot ponovitev že v septembru in oktobru. Iz katerega vzroka so ulomki tako silno važni, da se jim odmeri tak dolg termin za obravnavo? Naj se vprašam, kakor hočem, odgovora na to ne dobim. Toliko bolj se mora čuditi človek, da mora to jemati po Močniku (III. stopnja.) Za odstotne, obrestne, gospodarske in kmetijske račune pa je odločen po načrtu vsaki skupini en mesec. Računajmo nekoliko. Mesec ima 4 tedne, a 3 polure neposrednega, a 3 polure posrednega pouka, t. j. 24, reci štiriindvajset polur) neto, ker dasiravno ima mesec 30 ali 31 dni, vendar prazniki vzamejo nekaj poluric. Seveda ni navedeno še vse. Oglejmo si le nekoliko geometrijo.

Zraven prizme in piramide pridejo na vrsto krog in njegov kolobar, valjar, stožec — in čujte in molite da ne padete v omedlevico, — piramidni, stožčev parobek, krogla in sicer površina in telesnina, seveda do 31. maja, ker junija in julija je na vrsti sama ponovitev geometrije. Kdaj, kako, čemu, s kakšnim uspehom naj to jemljem? Seveda mi poročajo: »To je eminentno. To je divno, krasno, idealno. Pomislite! Pred seboj lep podrobni učni načrt, vzorna priprava na mizi, ukaželjna mladina v klepeh, to mora iti.« Seveda, če ni tepcev med njimi, če ni razred prenapolnjen, če se milostni gospod niso pomotili, če ni snov pretežka, če, če, če — sili človeku — učitelju v usta iz prašnih pljuč. Toda on si ne da dopovedati, ker tisti »če« nimajo zanj veljave. Kar se poraja v glavi takega idealnega pedagoga, mora iti v cvetje. Le malenkostni ne biti! Toda pustimo to in pišimo dalje, ne oziraje se ne na levo, ne na desno, saj prej ali slej odzvonil vsakomur, tako tudi še tako čislaneu in povišanemu idealistu.

Vprašajmo se rajše vnovič, po katerih načelih je zgrajen podrobni načrt za računstvo? Po nobenih menda, le tako se je znašlo naenkrat na papirju drugo poleg drugega. Ugovarja lahko kdo, češ, več kot je nepotrebne gradiva, bolj se vežba um. Toda le poizkusimo nekoliko z analizo tega stavka, ki ga dobimo seve brez nepotrebne besede pri mnogih priznanih pedagogih.

Vzemimo zgled: Učenci pišejo iz računice 4 kope, 10 ducatov, 7 kosov $\times 912$, ali 3 leta, 7 mesecev, 6 dni, 15 ur, 37 min, 15 sekund pomnoženo (deljeno) s 27 ali podobno.

$$\frac{1218}{3768} + \frac{2564}{7852} ; \frac{1208}{1716} - \frac{296}{926} ;$$

$$\frac{72}{96} \times \frac{64}{92} ; \frac{65}{126} ; \frac{24}{73} ;$$

Ali vežbajo take kavke kot so specialno ti ulomki razum? Jaz menim, da ne. To je inkvizicija duha, ne pa duševna vadnica. Ima to kak smisel za življenje? Ostane to dolgo v glavi 11—12 letni deci obeh spolov, kar je še bolj problematično. Seveda ne more nihče trditi nasprotnega, kdor je imel priliko poučevati po tisti preživeli se računici.

Ali mnogo je slišati tukaj pritožb, javkanja in stokanja toda nihče ne mara tega razgrniti pred oči ostalim kolegom potom tiska. Parobki in krogle tudi niso za šolo s poldnevni